

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Ammatillinen järjestö tai edunvalvoja

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK toteaa, ettei tue esitykseen sisältyvää lähtökohtaista tavoitetta hakea uudistuksella jälleen huomattavia säästöjä. Heikossa asemassa olevien toimeentuloa on romutettu mittavilla sosiaaliturvaleikkauksilla. Tässä tilanteessa heille suunnattujen palveluiden merkitys on korostunut entisestään. SAK ei kannata esityksiä, joilla näitä palveluita nimenomaisesti heikennettäisiin ja pitkäaikaispalveluita tarvitsevien asiakasmaksuja korotettaisiin.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

-

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan sosiaalihuollon työ- ja toimintakykyä edistävien palveluiden uudistamista. Kuntouttavasta työtoiminnasta annettu laki sekä vuoden 1982 sosiaalihuoltolain pykälät vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevasta toiminnasta ja vammaisten henkilöiden työtoiminnasta ehdotetaan kumottavaksi, ja voimassa olevan sosiaalihuoltolain 17 §:n mukainen sosiaalinen kuntoutus ehdotetaan muutettavaksi siten, että palveluista kootaan uusi työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelu. Osana palvelua voitaisiin järjestää työtoimintaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK korostaa, että kyseessä ovat heikossa työmarkkina-
asemassa olevien palvelut. Keskeistä on, että kohderyhmät saavat toimivaa palvelua, joka toimii
henkilökohtaisena polutuksena kohti avoimia työmarkkinoita. Tämä koskee myös vammaisia
henkilöitä. Monen vaikeassa työmarkkina-asemassa olevan polku on pitkä. SAK:n näkemyksen
mukaan palvelut voidaan toteuttaa muullakin tavalla kuin nykyisin, mutta ehdotettu kokonaisuus on
monimutkainen ja siinä korostuvat lyhyen aikavälin säästöt. Tavoitellut säästöt eivät myöskään
toteudu, jos uudistukset synnyttävät väliinpuotoajia ja lisäävät esimerkiksi syrjäytymistä. Uusi palvelu
ei olisi erityisen järjestämisvelvollisuuden piirissä kuten nykyinen kuntouttava työtoiminta. Tämä
saattaa lisätä väliinpuotoamista.

Kuntouttavan työtoiminnan palvelussa oli vuonna 2025 noin 23 000 henkilöä. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tekemän kyselyn perusteella noin 10 prosenttia asiakkaista voidaan katsoa olevan jo tällä hetkellä toimintakykynsä puolesta kykeneviä osallistumaan työvoimaviranomaisen palveluihin. SAK korostaa, että tälle joukolle tulee tarjota ensisijaisesti työllistymistä edistäviä palveluita kuten työvoimakoulutusta ja palkkatuetta työtä.

Uuden sosiaalihuollon palvelun osalta on todettu, ettei se vaikuttaisi henkilön työttömyysturva-oikeuteen. Etuutta ei kuitenkaan maksettaisi, jos maksamiselle on jokin muu este, esimerkiksi työttömyysturvan karenssi tai työssäolovelvoite. Tämä asettaisi uudessa palvelussa olevat työttömät epäoikeudenmukaiseen asemaan suhteessa työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuviin työttömiin, joille voidaan maksaa työttömyysetuutta palvelun ajalta korvauksettomasta määräajasta huolimatta. Palveluun osallistumisen rahalliset kannusteet heikkenevät lisäksi, kun uuteen etuuteen ei enää sisältyisi työttömyysturvalain tai työvoimapalveluiden järjestämislain mukaista kulukorvausta eikä kuntouttavan työtoiminnan lain mukaista matkakorvausta. Mahdollinen toimeentulotuki tai harkinnanvarainen toimeentulotuki ei ole rinnastettavissa kulu- ja matkakorvaukseen.

Uusi sosiaalihuollon palvelu olisi lähtökohtaisesti vapaaehtoinen, mutta monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovittu osallistuminen siihen olisi työtöntä velvoittavaa, jos hänelle ei ole asetettu työnhakuvelvollisuutta. Lisäksi jos osallistumisesta aiheutuu välttämättömiä kustannuksia, osallistuminen olisi velvoittava vain, jos kustannukset korvataan. SAK katsoo, että esityksessä luodaan hyvin monimutkainen kokonaisuus sekä kohderyhmän mukaisille työttömille että toimeenpanijoille, verrattuna nykytilaan kuntouttavan työtoiminnan suhteen.

Jos lakiesitys kuitenkin etenee, SAK pitää tärkeänä, että ehdotettu sosiaalihuoltolain uusi palvelu kerryttää työttömän työssäolovelvoitetta, jos henkilö on osallistunut hänelle tarjottuun palveluun vähintään yhtenä päivänä viikossa.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

-

Vanhala Laura
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry